

INTERVIU CU DR. AARON RHODES: „IDEOLOGIA A INVADAT, ȘI CHIAAR A UZURPAT DREPTURILE OMULUI ATUNCI CÂND ACESTE DREPTURI AU ÎNCEPUT SĂ FIE VĂZUTE CA SERVICII OFERITE DE STAT”

Autor: Diana-Elena Moldoveanu | 29 ianuarie 2022

Aaron Rhodes este Senior Fellow la Common Sense Society și președinte al Forumului European pentru Libertatea Religioasă. A fost director executiv la Federația Internațională Helsinki pentru Drepturile Omului între 1993-2007. A absolvit Reed College și Universitatea din Chicago, susținându-și lucrarea de doctorat în cadrul Committee on Social Thought. Este autorul cărții „The Debasement of Human Rights” (Encounter Books, 2018), iar acum locuiește în Hamburg, Germania.

1. În cartea dumneavoastră, *The Debasement of Human Rights*, vorbiți despre o categorie a drepturilor omului care a fost supusă interpretării ideologice. Ce sunt, la origine, drepturile omului și care este interpretarea lor ideologizată?

Drepturile naturale sunt autenticele drepturi ale omului. Acestea sunt drepturi morale, inerente tuturor oamenilor și care decurg din natura umană. Sunt drepturi pre-politice, iar în filozofia politică au fost concepute prin intermediul unui experiment de gândire în cadrul căruia omul este imaginat în starea de natură. Astfel, ele nu sunt drepturi statutare sau decretate de către un conducător.

Ideologia a invadat, și chiar a uzurpat, drepturile omului atunci când acestea au început să fie văzute ca servicii oferite de stat, care depind astfel de mijloacele de redistribuție, adică de drepturile la bunăstare socială. Din păcate, politicile de stânga au acaparat ideea de drepturi ale omului, pretinzând că diferite drepturi sunt obligatorii prin lege, în

același fel în care libertățile de bază sunt garantate prin obligații legale internaționale. Chiar dacă nu mă opun ideii de stat al bunăstării, atunci când acesta este reglementat prin alegeri democratice, cred că a susține afirmația de mai sus este un lucru greșit. Să păstrăm ideea de drepturile omului pentru un spectru restrâns de libertăți înnăscute. Să nu o diluăm, până ajunge să nu mai aibă nicio semnificație.

2. Încă de la apariția statului-națiune, a existat o tendință a sa de a-și extinde prerogativele. Sfera drepturilor omului nu a fost scutită de aceasta. Credeți că este posibil să redobândim o înțelegere a drepturilor omului care nu implică ideea de intervenționism?

Statele nu acordă drepturile omului, dar ar trebui să le onoreze. Conceptul liberal de stat, la care ader, consideră că principalul rol al statului este să protejeze libertățile individuale. Într-adevăr, avem nevoie de guvern ca să ne protejeze drepturile, în special dreptul la siguranță sub domnia legii.

3. Există o diferență între modul în care sunt înțelese drepturile omului în tradiția europeană, respectiv cea anglo-americană?

Așa cum le înțeleg eu, cele două tradiții sunt diferite în sensul în care sistemul continental se concentrează pe stat, în timp ce sistemul anglo-american pune mai mult accent pe drepturile indivizilor. Acest lucru este vizibil în *Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*, care este considerat un text francez fondator al doctrinei drepturilor omului. Cu toate acestea, să aruncăm o privire peste următorul articol:

*„Articolul IV: Libertatea constă în a putea face tot ceea ce nu dăunează altuia. Astfel, exercitarea drepturilor naturale ale fiecărui om nu are alte limite, cu excepția acelor care asigură celorlalți membri ai societății posibilitatea de a beneficia de aceleași drepturi. **Aceste limite nu pot fi determinate decât prin lege.**”* (sublinierea mea)

După cum scrie Mary Ann Glendon, sub influența lui Rousseau, abordarea continentală lăsa mai mult loc pentru egalitate și fraternitate, dar, în schimb, împovărează drepturile cu obligații și limite. Astfel, statul a fost pus într-o lumină pozitivă ca garantor al drepturilor și protector al celor aflați la nevoie.

În secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, sistemul britanic a stabilit un spectru larg de drepturi individuale **care oferă protecție împotriva statului**. Dacă citiți despre viața publică în Anglia în aceste vremuri, se pare că oamenii aveau mult mai multă libertate de exprimare decât au majoritatea oamenilor în societățile dezvoltate din ziua de azi.

Accentul pe care tradiția americană îl pune pe protejarea libertăților individuale este, într-adevăr, excepțional, deși această afirmație a fost folosită în moduri nefaste. *Declarația de independență* face referire la drepturi universale și inalienabile la viață, la libertate și la căutarea fericirii; „inalienabil” înseamnă că aceste drepturi nu pot fi abolite; ele fac parte din natură. Iar *Declarația* susține că toți oamenii au aceste drepturi, nu doar americanii, astfel că este un document revoluționar care se opune conducerii monarhice de pretutindeni.

Declarația a pus bazele protejării drepturilor naturale, inerente ca principalul *raison d'être* al guvernului. Constituția SUA afirmă aceste drepturi printr-o serie de amendamente, începând astfel:

„Congresul nu va elabora nicio lege care să impună o religie sau să interzică practicarea liberă a unei religii; sau să restrângă libertatea cuvântului sau a presei; sau dreptul poporului la întrunire pașnică sau de a adresa Guvernului petiții privind repararea nedreptăților.” (sublinierea mea)

Diferența dintre documentul francez și cel american este instructivă.

4. Care este relația dintre drepturile omului și moralitate?

Drepturile omului sunt drepturi morale, bazate pe obligații morale universale (pe care unii le numesc drepturi naturale). Acestea sunt menite să rezolve probleme etice care apar în relațiile dintre state și cetățeni sau cei care se află pe teritoriul unui stat. Ele își propun să definească limitele puterii statele și să ofere oamenilor un criteriu transcendent prin intermediul căruia puterea statului poate fi restrânsă. În tradiția noastră, momentul în care Antigona îl sfidează pe Creon, pe baza legii divine, este o afirmare a supremației legii naturale față de legea conducătorului. Dar Antigona nu avea legislația drepturilor omului care să-i protejeze libertatea. Un alt exemplu din Antichitate se găsește în Tora, în episodul în care regele Egiptului ordonează moașelor să ucidă toți nou-născuții din Israel, însă acestea refuză, deoarece „le e frică de Dumnezeu” (Exodul 1).

Legea morală are atât baze religioase, cât și raționale.

5. Cui îi aparține rolul de a promova drepturile omului: statului sau instituțiilor private și ONG-urilor?

Statele sunt obligate să protejeze drepturile omului. În calitate de liberal, acesta cred că este rolul lor principal. Din nou, Constituția Statelor Unite începe în felul următor:

*„Noi, poporul Statelor Unite, în vederea formării unei Uniuni cât mai perfecte a stabilirii justiției, apărării ordinii Interioare, asigurării apărării comune, promovării bunăstării generale și **asigurării binefacerilor libertății pentru noi și pentru urmașii noștri**, decretăm și proclamăm această Constituție pentru Statele Unite ale Americii.”*
(sublinierea mea)

Dar niciun guvern, nici chiar cel al Statelor Unite ale Americii, care se presupune că este un exemplu de autoguvernare democratică, nu poate să respecte în totalitate asta, deoarece interesele sale împiedică întreprinderea unei analize obiective. Acesta a fost unul dintre pilonii Acordurilor de la Helsinki, care a dat naștere la mișcarea pentru drepturile omului în societatea civilă. Grupul Helsinki de la Moscova a considerat că sarcina sa era să asiste guvernul sovietic în respectarea angajamentelor pentru drepturile omului stabilite în cadrul Acordurilor de la Helsinki.

6. Considerați că am ajuns într-un punct de înțelegere deplină a drepturilor omului sau că mai există încă lucruri de descoperit cu privire la această temă?

Drepturile omului nu se schimbă. A refuza acordarea și garantarea libertății a fost mereu un lucru greșit, și întotdeauna va fi așa. Din perspectiva mea, natura umană nu se schimbă.

Pe de altă parte, provocările cu care se confruntă drepturile omului s-au schimbat. Uitați-vă la problemele ridicate de tehnologiile de supraveghere, de inteligența artificială (folosită, spre exemplu, pentru a crea soldați roboți), și de algoritmi care sunt utilizați pentru a manipula alegerile oamenilor. Răspunzând la aceste provocări, putem înțelege diferite aspecte ale drepturilor omului.

Dar *a înțelege* această natură a lor înseamnă altceva. Nu există un punct final la care înțelegerea umană se oprește, fie că e vorba de drepturile omului sau de orice altceva.

7. Unde se plasează discuția despre drepturile omului în contextul pandemiei?

Opiniile mele despre acest subiect sunt echivoce. Aproape toate drepturile depind de context; pe timp de război, este normal ca unele libertăți să fie restrânse. În cazuri de urgență în care sănătatea publică este pusă în pericol, la fel. Alan Dershowitz, care este un apărător al libertăților civile, a scris o carte în care afirmă că „Dacă un vaccin reduce semnificativ amenințarea răspândirii unei boli grave și potențial mortale fără riscuri semnificative pentru cei vaccinați, stimulul pentru ca guvernul să impună obligativitatea acestei măsuri devine mai puternic.”

Personal, nu înțeleg opoziția față de vaccin, dar acest punct de vedere trebuie respectat și nu pedepsit ca o crimă a gândirii. Amnesty International a obligat Italia să modifice restricțiile dure anti-COVID pentru a preveni discriminarea celor nevaccinați. Sunt de acord cu asta, însă legile îi „discriminează” pe cei al căror comportament reprezintă un pericol pentru alții. Nimeni nu ar trebui să considere asta o încălcare a drepturilor omului. Cu toții avem dreptul să nu fim puși în pericol de alții și de a acționa la nivel individual astfel încât să ne protejăm, iar la nivel social – prin intermediul instituțiilor politice.

Imagine: Arhiva personală